

Pieter Helsen

Over mijn vader
niets dan goeds

Houtekiet
Antwerpen / Utrecht

© Pieter Helsen / Uitgeverij Houtekiet 2015
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be

Omslag Wil Immink Design
Foto auteur © Pieter Helsen
Opmaak www.intertext.be

ISBN 978 90 8924 328 7
D 2015 4765 6
NUR 330

Eerste druk april 2015
Tweede druk mei 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission of the publisher.

Voor mijn ouders,
Maaïke, Klaas en Mathijs.

18 januari 1977

Liefste Marieke,

Ik was het niet.

Geloof me. Ik heb Marcus niet vermoord.

Ik weet niet wat er is gebeurd. Honderd keer. Nee, duizend keer heb ik alles weer afgespeeld in m'n hoofd. Een mens begint aan alles te twijfelen. Ik word er gewoon zot van.

Het enige waar ik al die tijd zeker van was ben jij.

Ik zie je graag. Al van toen je me kuste in de speeltuin.

Ik heb lang geprobeerd sterk te zijn. Door aan jou te denken.

Maar het lukt niet meer.

Wees niet verdrietig. Koester, net als ik, de mooie herinneringen. Misschien kan je weggaan. Vertrekken uit Meerhout en opnieuw beginnen. Genoeg plaatsen waar je gelukkig kan zijn. Niemand heeft zoveel talent om gelukkig te zijn als jij.

Zorg goed voor onze zoon. Ik weet dat je een fantastische moeder zal zijn. Misschien kan je hem ooit vertellen over zijn vader. Hoe graag die zijn moeder zag. Of misschien beter niet. Je zal wel weten wat het beste is. Als het leven je ooit doet twijfelen, weet dan dat ik steeds achter jouw keuze zal staan.

Liefje, ik zal voor eeuwig van je houden en reserveer voor die tijd ook een heel klein plaatsje in jouw hart.

Ik zie je graag. Ik zie je graag. Ik zie je graag.

Voor altijd je

Karel

I

Ik wist bitter weinig over hem.

Ik kende zijn naam. En van de foto op mijn moeders nachtkastje wist ik ook hoe hij er had uitgezien. Op die foto drukte hij mijn moeder stevig tegen zich aan. Ze stonden in een bos en keken lachend in de lens. Mijn moeder droeg een dikke wollen trui en een muts waaronder haar blonde krullen nog net kwamen piepen. Het was onduidelijk of ze bloosde van de kou of doordat de fotograaf haar op een intiem moment had betrappt. Mijn vader had mijn ogen en donker half lang haar dat in een ouderwetse zijmeet was gekamd. Hij droeg een bruine velouren vest en steunde op een tak die hij vermoedelijk onderweg had opgeraapt om de verdere wandeling als wandelstok te dienen.

Ik wist dat ze elkaar hadden leren kennen bij de jeugdbeweging, dat m'n moeder snel zwanger was geraakt en dat m'n vader kort na mijn geboorte was gestorven. Ik heb hem nooit gekend.

Over zijn ongeval was mijn moeder kort geweest. De wereld was die ochtend wit gerijmd. Zo wit dat het leek alsof het 's nachts gesneeuwd had. De wegen waren spekglad. Mijn vader was met de wagen geslipt en tegen een boom beland. Hij had de klap niet overleefd. De verdrietige glinstering in mijn moeders ogen had me ervan weerhouden naar meer details te hengelen.

Ik herinner me nog haar toespeling op mijn twaalfde verjaardag. Ik had die dag acht klasgenootjes mogen uitnodigen, het absolute maximum dat mijn moeders terracotta ovenschotel aankon. Nadat we dikke Berta hadden gespeeld en vogel-nestjes hadden gegeten, dansten we op de muziek die dj Mum draaide op onze oude platenspeler. Daags voordien had ze in de platenwinkel in het dorp vijf hitsingletjes gekocht. Zo kon haar collectie kleinkunst en Barbara Streisand worden afgewisseld met enkele meer eigentijdse popdeuntjes. Mijn moeder had een hekel aan popmuziek. Bij haar aankoop was ze louter op de liedjestitels afgegaan. Dansen van Clouseau was een logische keuze. En ook *Viva la mamma* bleek een schot in de roos. Tijdens haar set schuifelde ze plots voor me langs en fluisterde me toe dat Emma Groenweghe de boodschap ongetwijfeld begrepen had en ook de andere meisjes ten dans mochten worden gevraagd. Nadat ik haar instructies had opgevolgd knip-oogde ze. Ze noemde me een charmeur en prees mijn ritmegevoel. Ze voegde er aan toe dat ik dat waarschijnlijk van mijn vader had.

Meer wist ik niet. Zonder er ooit erg in te hebben gehad. Ik miste geen vader en mankeerde grootouders, nonkels of tantes die over hem hadden kunnen vertellen.

Zijn ongeval had veel weg van Sinterklaas. Het ouderlijk woord doet je de ogen sluiten voor alle aanwijzingen die schreeuwen dat er iets mis is met het verhaal. Neem nu Liesje, het nichtje van mijn huisgenoot Danny. Liesje is een schrander kind. Al sinds haar geboorte lijdt ze aan een ornithologische afwijking. Haar allereerste woordje was 'duif'. Ook nadat ze achtereenvolgens 'mama', 'papa', 'traktor' en veel later 'pollepel' en 'dromedaris' aan haar woordenschat had toegevoegd, bleef haar obsessie voor onze gevederde vrienden overeind. Met haar kennis van de Belgische vogelsoorten had ze het

geschopt tot in de finale van het tv-programma *De slimste van de klas*, waar ze alle geluidsfragmenten feilloos aan de juiste zangvogel had gelinkt. Ze was enkel geklopt door een dreumes die flink wat overtollige kilo's kindervet met zich meezeulde en twintig verschillende chocomerken aan hun smaak kon herkennen. Ik gunde het ventje de overwinning, al was het maar ter compensatie voor de pedagogische gebreken van zijn ouders die hem jarenlang met chocopasta hadden volgepropt. De derde plaats was weggelegd voor een zelfingenomen ettertje in mini-maatpak en das, dat zichzelf vooraf tot topfavoriet had uitgeroepen en er in zijn eentje in slaagde de jarenlange roep van Kind & Gezin dat kinderen nooit een pak slaag verdienen te ondergraven. Nooit eerder heb ik met zoveel leedvermaak een kinderdroom uit elkaar zien spatten als toen hij zich in de finale verslikte in de tweeënzeventigste decimaal van het getal pi.

Liesje kent dus het gekwetter van de blauwborst en het getsjilp van de geelgors. Ze onderscheidt de wulp van de watersnip met één blik op hun verenkleed en ze herkent de grijze kiekendief aan de kromming van zijn snavel. Maar dat zelfde snugger kind merkt niet dat de Sint bij haar op school net zo nasaal zeurt als de turnleraar en ook diens afgesleten basket-sloefen draagt. Ze realiseert zich niet dat die brave oude man, hoe hard hij ook aan zijn conditie werkt, onmogelijk op één nacht een miljoen schoorstenen binnen kan klauteren zonder dat zijn glanzend rode mantel één enkel roetvlekje oploopt. En ze stelde zich evenmin vragen bij onze dubbele ontmoeting met de gemijterde kindervriend tijdens onze uitstap naar Brugge. Bij het aanvatten van de terugreis staken we toen de Sint op zijn schimmel voorbij. Vreemd genoeg – doch tot groot jolijt van Liesje – zagen we bij aankomst in Leuven de goedheilige man opnieuw parmantig voorbij paraderen. De vraag hoe hij

er, galopperend op zijn ouwe knol met een weinig aerodynamische mijter op, in slaagde sneller in Leuven te zijn dan wij, kwam gelukkig niet bij Liesje op.

Liesje is niet alleen. Elk kind is blind voor de ongerijmdheden van de Sint. Of toch niet helemaal. Alle stukjes die niet in de puzzel passen worden zorgvuldig opgeslagen in het onderbewuste van elk kinderebrein. Daar blijven ze jarenlang veilig weggeborgen, verstoken van enige aandacht. Maar zodra de Sint wordt ontmaskerd wringen ze zich onmiddellijk naar de oppervlakte om elke mogelijke twijfel over de schijnheiligheid van de man weg te nemen.

Ik ging aan de keukentafel zitten en las nogmaals het begeleidend briefje van de notaris. Het protserige briefhoofd met de waslijst aan eretitels eiste alle aandacht op. Ten koste van de twee armetierige zinnen tekst. Die blonken uit in beknoptheid en een gebrek aan persoonlijke betrokkenheid.

Geachte heer,

Overeenkomstig de wil van uw moeder, wijlen mevrouw Maria Tuerlinckx, vindt u bijgevoegd document.

Ik wens u er een goede ontvangst van toe.

Met oprechte hoogachting

Ik twijfelde geen moment aan de authenticiteit van de brief. Alle zorgvuldig genegeerde eigenaardigheden staken gelijkmatig hun kop op om finaal hun grote gelijk te halen. Als synchroonzwemmers die jarenlang in stilte hadden toegeleefd naar dit ene olympisch moment. Mijn vader die zo jong was gestorven zonder sporen na te laten. Behalve mezelf en die ene

foto op mijn moeders nachtkastje leek hij geen enkel bewijs van zijn bestaan te hebben nagelaten. Geen ouders, geen broers of zussen, geen verhalen, geen herinneringen, geen foto's van zijn jeugd. Zelfs geen figurantenrol op mijn babyfoto's. Mijn moeder die hem zelden of nooit ter sprake had gebracht en na zijn dood naar de andere kant van het land was verhuisd. Haar vele kennissen en vrienden van wie er geen een mijn vader had gekend.

Joachim Coenegrachts. Bizar dat ik me na twintig jaar onmiddellijk zijn naam herinnerde. Hij heeft immers nooit een rol van betekenis in mijn leven gespeeld. Op die ene dag na.

Joachim heeft niet lang bij me in de klas gezeten. In het vierde leerjaar was hij er plots. Een schuchter jongetje dat op zijn vorige school was weggepest. Op de speelplaats zat hij meestal te lezen of speelde hij afleveringen van *Merlina* na met kinderen van een lagere klas. Tot hij zich aansloot bij FC Varenberg, onze lokale voetbalclub. Er werd gefluisterd dat Joachim daar zelf niet om had gevraagd maar dat zijn ouders hoopten zo zijn inburgering in de klas te bevorderen. Joachims opgedrongen voetbalaspiraties hadden echter het averechts effect. Voordien had hij weliswaar niet veel vriendjes, maar stoorde ook niemand zich aan zijn mietjesgedrag op de speelplaats. Dat veranderde zodra hij het voetbalveld betrad. Met zijn geklungel haalde hij zich doorlopend de ergernis van zijn klasgenoten op de hals.

Joachim liet zich evenwel niet ontmoedigen. Noch door de verwijten van zijn ploeggenoten, noch door het vernederend ritueel bij de samenstelling van de ploegen steevast als laatste te worden gekozen. Na de kerstvakantie kwam hij fier de schoolpoort binnen met een door zijn grootmoeder gebreide muts in de kleuren van FC Varenberg. Althans kleuren die daar-

voor moesten doorgaan. Het fletse lekstokgroen van Joachims grootmoeder leek in de verste verte niet op het manmoedig diepdonkergroen van onze clubkleuren. Joachim heeft niet lang plezier beleefd aan zijn voetbalmuts. Na schooltijd heeft iemand – vermoedelijk Bartje Vandepaer – niet aan de verleiding kunnen weerstaan om het pomponnetje, dat als een onrijpe tamme kastanje provocerend op Joachims kruin wiebelde, te grijpen, de muts af te trekken en ze in het rond te gooien. Joachim danste hulpeloos heen en weer, tevergeefs om zich heen klauwend naar een ongrijpbare muts.

Eigenlijk was het de schuld van Joachims grootmoeder. Die bleek bijzonder belabberd werk te hebben geleverd. Net toen de muts mijn richting uitvloog liet het pomponnetje los. Als een Sojoez-raket die haar brandstoftanks afwerpt. De raket schoot evenwel niet verder de ruimte in maar maakte een duikvlucht richting aarde. Om te landen in een grote plas slijk. Ik keek verbaasd op. Joachim profiteerde van mijn onoplettendheid om de muts uit mijn handen te grissen. Hij begon te snikken, raapte het stekelig bolletje slijk uit het water en holde de schoolpoort uit.

De volgende morgen voelde ik al nattigheid toen Joachim met zijn moeder aan de schoolpoort verscheen. Nadat de schoolbel was gegaan, bleef zijn moeder aan de deur met de meester praten. Met een verontwaardigde blik viste ze de muts en het gereanimeerd hoopje pompon uit haar handtas. Zodra ze binnen kwamen, riep meester Valgaeren mij naar voren. Samen met Bartje Vandepaer. Bartje was onze klasanarchist, een hoekhabitué die furore had gemaakt met zijn voordracht over de schol. Een strafzaak na de Paasmis waarin hij de pastoor op ‘schol’ had getrakteerd net voor die zich zou laven aan het bloed van Christus. De voordracht was kort en bondig geweest. ‘De schol is niet bol. Zijn gat is plat.’

Waarom alleen Bartje Vandepaer en ik? Waarom niet alle anderen die de muts vrolijk mee hadden rondgegooid? Veeleer verongelijkt dan schuld bewust schuifelde ik naar voren. Meester Valgaeren sprak ons berispelend toe en eiste dat we ons excupeerden. Discussiëren had duidelijk geen zin. Ik mompelde berouwvol dat het me speet. Zodra de meester en Joachims moeder vol verwachting hun hoofd naar Bartje Vandepaer wendden om ook zijn excuses te aanhoren, maakte ik Joachim met een sarcastisch lachje duidelijk dat ik door externe druk verplicht werd politiek correct te handelen maar dat hij voor mijn part de boom in kon.

Joachim reageerde, gesterkt door de aanwezigheid van zijn moeder, enigszins overmoedig en snauwde me toe dat ik geen haar beter was dan mijn vader. Zijn moeder schrok en gaf hem onmiddellijk een tik tegen zijn achterhoofd, waardoor Joachim voor de tweede keer in twee dagen publiekelijk in snikken uitbarstte. Gesterkt door mijn morele overwinning heb ik nadien nooit meer bij zijn verwijt stilgestaan. Tot ik mijn vaders brief las.

Ik belde Lea Nachtergaele, mijn moeders beste vriendin. Jarenlang hadden we met haar en haar man Freddy samen Kerstmis gevierd. Ik overviel haar met m'n vraag.

'Hoe je vader precies is gestorven? Je bedoelt de precieze omstandigheden van het ongeval?'

'Nee. Ik vroeg me af of hij werkelijk in een auto-ongeval is gestorven.'

Het bleef stil aan de andere kant van de lijn.

'Lea?'

'Ja ja ik ben er nog.'

'Was het een auto-ongeval?'

'Ik was er natuurlijk niet bij. Ik kende jullie toen nog niet.'